

Får publiceras 22.5. klo 00.00

Färsk undersökning: Ungas syn på arbetslivet splittrad – ändå tror tre av fyra att de hittar sin plats

Ungas syn på arbetslivet varierar kraftigt beroende på bakgrund. En färsk undersökning visar att familjebakgrund, kön och ungdomars känsla av samhörighet spelar en roll. Uppgifterna framgår av den omfattande enkätundersökningen NYT Ungas framtidsrapport 2026, som bygger på svar från över 6 400 unga.

I början av våren besvarades enkäten för NYT Ungas framtidsrapport av 6 435 högstadiel elever och studerande på andra stadiet från olika delar av Finland. Ung företagsamhet och ekonomi NYT genomförde undersökningen i samarbete med LokalTapiola. Taloustutkimus ansvarade för datainsamlingen och analyserna.

Enligt resultaten har föräldrarnas arbetssituation och känslan av samhörighet, till exempel till den egna skolan, ett samband med hur positivt eller ängsligt unga förhåller sig till framtidens arbetsliv och sina egna möjligheter.

Ungas tankar om framtiden och arbetslivet är tydligt differentierade. Bakom detta finns många faktorer, såsom hemmiljö, välbefinnande samt erfarenheter av samhörighet och delaktighet. Bland de unga vars föräldrar båda var arbetslösa eller vars arbetssituation de inte kände till, trodde 61 % på en god framtid för sig själva. Motsvarande andel var 77 % bland dem vars båda föräldrar arbetade. Liknande skillnader syntes även i andra påståenden om framtid och arbetsliv.

Även arbetslivserfarenhet är ojämnt fördelad bland unga. Hälften av de svarande (50 %) hade arbetserfarenhet från det senaste året, medan den andra hälften inte hade det. Resultaten visar att tidigare arbetserfarenhet hade samband med mer positiva attityder till arbete samt starkare tro på den egna arbetslivskompetensen. Också oron för arbetslivets belastning var lägre bland dem som hade samlat arbetserfarenhet under det senaste året.

– Undersökningen visar att unga inte är en homogen grupp. Bakgrundsfaktorer påverkar hur unga bedömer sin framtid. Resultaten väcker frågan om hur jämlikt unga får möjlighet att samla arbetslivserfarenhet redan före sin egentliga yrkeskarriär. Det handlar inte bara om individers attityder, utan också om hur unga upplever samhörighet med sin närmiljö och vilka möjligheter de ser där, kommenterar NYT:s specialsakkunniga **Lauri Vaara**, som ansvarar för framtidsrapporten.

Unga ser fram emot arbetslivet – men förväntningarna är mer återhållsamma än tidigare

Trots att världsläget har prövat unga har tron på den egna framtiden stärkts under de senaste åren enligt NYT Ungas framtidsrapport. Av dem som svarade på undersökningen bedömde 74 % sin egen framtid som god. Det är en ökning med sju procentenheter jämfört med år 2025. Dessutom upplevde hela 83 % av respondenterna att de kan påverka sin egen framtid.

Den positiva utvecklingen nådde dock inte ungas förväntningar på arbetslivet. Den positiva trend som syntes i arbetslivsattityderna i undersökningen år 2025 ändrades till en liten nedgång. Endast varannan ung person såg fram emot arbetslivet med entusiasm – ändå trodde tre av fyra att de skulle hitta sin plats.

Trots nedgången i positiva arbetslivsförväntningar har oron kring arbetslivet inte ökat under de senaste tre åren. År 2024 var 37 % av respondenterna rädda för att arbetslivet skulle vara för tungt, medan motsvarande andel i årets undersökning var 34 %.

– Resultaten visar att ungas framtidstro byggs upp genom möjligheter i vardagen. När företag erbjuder unga sommarjobb ger de inte bara den första löneutbetalningen, utan stärker också förväntningen om att det egna kunnandet räcker till i framtiden. Samtidigt kan känslan av att höra till en arbetsgemenskap vara avgörande för unga och stärka tilliten till sig själv, andra och det kommande arbetslivet. Företag har också en viktig roll i att hjälpa unga att bättre förstå arbetslivets krav och möjligheter, säger LokalTapiola chef för välbefinnande på arbetsplatsen **Matti Räsänen**.

Bostadsort påverkar arbetslivsförväntningar

Årets resultat lyfte fram intressanta regionala skillnader i oron för arbetslivet. Enligt framtidsrapporten oroar arbetslivet unga som bor i städer mer än unga som bor på landsbygden. Ungas i glesbygdsområden var tydligt mindre oroade över försörjning, brist på fritid och arbetslivets belastning än respondenter i stadsområden.

Känslan av samhörighet stärker arbetslivsförväntningarna

Enligt framtidsrapporten finns det ett tydligt samband mellan psykiskt välbefinnande, känslan av samhörighet och förväntningar på arbetslivet. Bland de unga som upplevde stark samhörighet till exempel med sin hemort trodde 85 % att de skulle hitta sin plats i arbetslivet. Bland dem vars känsla av samhörighet till hemorten var svag var motsvarande andel endast 51 %.

– Resultaten tyder på att utmaningar kopplade till välbefinnande försvagar ungas framtidstro även när det gäller arbetslivet. Därför är det viktigt att stärka ungas delaktighet. Vår organisation NYT främjar detta till exempel genom Företagsbyn och genom att stärka ungas kontakter till aktörer i den egna regionen och samtidigt föra skolor och arbetsliv närmare varandra, konstaterar Lauri Vaara.

Hälso- och sjukvård, turism samt banksektorn intresserade – kreativa branscher tappade attraktionskraft

I de branscher som unga är intresserade av betonas ekonomisk trygghet och känslan av meningsfullhet. I toppen syns särskilt:

- social- och hälsovårdsbranscherna, vars popularitet har återgått till nivån från år 2021
- handelsbranschen samt bank- och finansbranschen, vars attraktionskraft har ökat under de senaste åren

Intresset för konst- och mediebranscherna har däremot minskat, vilket tyder på en förändring i ungas värderingar mot branscher som erbjuder stabilare försörjning.

Könsroller syns i attityder till arbetslivet

Skillnaderna mellan könen i tankar om framtiden och arbetslivet är tydliga.

– Pojkar förhåller sig mer bekymmerslöst och optimistiskt till sin framtid i arbetslivet än andra kön, beskriver Lauri Vaara.

Enligt framtidsrapporten är pojkars syn på framtiden också mer rakt på sak än andra respondentgrupper: pojkar identifierade färre yrkesområden som intresserade dem, och resultaten från framtidsrapporten 2025 visade dessutom att de kände till färre olika utbildnings- och yrkesalternativ än flickor.

Ungas attityder till könets roll i arbetslivet är tudelade: 71 % anser att kön inte borde ha betydelse vid yrkesval, men samtidigt upplever 44 % att vissa yrken passar bättre för det ena könet. Skillnaderna mellan respondenterna är stora: bland pojkarna tycker 58 % så, medan motsvarande andel bland flickorna är 29 %.

Skillnaderna mellan könen är betydande:

- 64 % av pojkarna anser att vissa yrken passar bättre för män
- bland flickorna anser endast 27 % detta

I praktiken syns könsuppdelade utbildnings- och yrkesval fortfarande tydligt: pojkar föredrar teknikbranscher medan flickor föredrar vård- och servicebranscher. Samtidigt uppger över hälften (54 %) av de unga att de är beredda att söka sig också till branscher som inte är typiska för det egna könet.

Företagande intresserar unga

Ungas inställning till företagande är positiv: 63 % anser att företag är viktiga för samhället och 44 % kan tänka sig att själva arbeta som företagare. Nästan hälften, det vill säga 43 % av de unga, önskade mer undervisning i företagsamhetsfostran i skolan.

Bakgrund till undersökningen

NYT Ungas framtidsrapport är en årlig enkätundersökning som genomförs av Ung företagsamhet och ekonomi NYT och som kartlägger ungas syn på framtiden, arbetslivet och deras egna val.

Taloustutkimus ansvarade för datainsamlingen och analyserna. Undersökningen genomfördes i samarbete med LokalTapiola, Utbildningsstyrelsen och AMKE rf (Föreningen för utveckling av yrkeskunskap), och även representanter från Helsingfors universitet och Åbo Akademi deltog i förberedelserna.